

Biblioteka suvremeni radnički pokret

Milan Dukić

Razvoj socijalističke Jugoslavije danas snažno utječe na razvoj progresivnih društvenih snaga. Naša zemlja ima jednu od vodećih uloga u razvoju suvremenog radničkog pokreta i socijalizma, u razvoju oslobodilačkih pokreta kolonijalnih naroda i u djelovanju nesvrstanih zemalja na razvijanju i jačanju svjetskog mira i miroljubive koegzistencije. Razumljivo je da mjesto i uloga Jugoslavije u današnjem svijetu utječe bitno na to da kod nas iz dana u dan raste interes za sve važne društveno-političke događaje u svijetu i posebno za teorijska i praktična zbivanja u radničkom pokretu i socijalizmu, jer ova zbivanja znače revolucionarnu prekretnicu u suvremenom društvu.

U kojoj mjeri je kod nas porastao interes za suvremeni radnički pokret i socijalizam, najbolje se vidi iz toga što naša dnevna štampa, časopisi, radio i televizija sve više poklanjaju pažnju praćenju i informiranju naše javnosti o svim aktualnim pitanjima i događajima iz svjetskog radničkog pokreta i socijalizma. Da bi se interes našeg društva za aktualna pitanja svjetskog radničkog pokreta i socijalizma što potpunije zadovoljio i što više razvio i ojačao, pokrenuta je 1964. g. biblioteka Suvremeni radnički pokret. Ovu vrijednu i značajnu biblioteku pokrenuo je Centar za dokumentaciju i informacije o suvremenom radničkom pokretu »Božidar Adžija« u Zagrebu.

Biblioteka predstavlja još jedan ozbiljan pokušaj da se kod nas pređe na sistematsko studijsko i naučno izučavanje razvoja suvremenog radničkog pokreta. Namjera je biblioteke da široj javnosti i stručnjacima pruži naučne publikacije u kojima se s marksističkih pozicija tumače teorijska pitanja i društveno-politički događaji koji bitno utječu na razvoj suvremenog radničkog pokreta, socijalizma i društva u cjelini. Biblioteka ima društveno-politički naučni i obrazovno odgojni značaj.

Društveno-politički značaj njenih publikacija očituje se u tome što ove publikacije:

- 1) pružaju našoj javnosti sistematičnija studijska i naučna (marksistička) tumačenja važnih pitanja razvoja suvremenog radničkog pokreta i socijalizma;
- 2) što na taj način utječu na bolje razumijevanje mjesta i uloge socijalističke Jugoslavije u današnjem svijetu i posebno na bolje razumijevanje njene vanjske politike;
- 3) što utječu na razvijanje političke svijesti naših ljudi i na shvaćanje da naš narod predstavlja jednu od vodećih snaga progresivnog razvoja radničkog pokreta i socijalizma.

Naučni značaj publikacije biblioteke Suvremeni radnički pokret sastoji se u tome što ovakve publikacije predstavljaju neophodne pripremne radove i monografije za šira naučna uopćivanja koja se provode u historiji suvremenog radničkog pokreta i socijalizma, u historiji svijeta i Jugoslavije, u sociologiji, političkoj ekonomiji i u ekonomskoj geografiji. Obrazovno-odgojni značaj ovakvih publikacija očituje se u tome što one mogu služiti kao priručnici u školama i na fakultetima i utjecati na to da se kod mladih generacija razvija što veći interes za aktualna pitanja razvoja radničkog pokreta i socijalizma i da daci i studenti usvoje marksističko shvaćanje o ovim odsudnim pitanjima današnjeg svijeta.

Dosad je biblioteka Suvremenog radničkog pokreta objavila 9 publikacija koje su napisali naši stručnjaci za određena aktualna pitanja radničkog pokreta i socijalizma. Većina ovih stručnjaka je boravila u pojedinim zem-

ljama i predjelima svijeta i na licu mjesta izučavala teoriju i praksu radničkog potreka i socijalizma.

Donosimo kratke informacije o objavljenim publikacijama biblioteke Suvremeni radnički pokret.

1. Sulejman Redžepagić: **Suvremene koncepcije komunističkih partija o društvenom preobražaju zemalja Latinske Amerike.**

Današnju Latinsku Ameriku ispunjavaju i potresaju burni revolucionarni događaji. U prvom planu se nalaze Kuba i događaji u Dominikanskoj Republici, zatim slobodne zemlje kao Meksiko i Čile i zemlje koje su pod jakim utjecajem SAD. U većini zemalja Latinske Amerike sva vlast se nalazi u rukama vojnih hunta i generala (tzv. gerila). U tim zemljama vladaju reakcionarni režimi koji ne dozvoljavaju nikakve forme demokracije. Zato je u njima jako otežano djelovanje komunističkih partija i jačanje radničkog pokreta. Reakcionarni režimi u većini zemalja Latinske Amerike održavaju se zahvaljujući podršci SAD. Da nije ekonomske i vojne pomoći SAD, mnogi vojni režimi u zemljama Latinske Amerike bi propali, jer napredne ideje i progresivna demokratska stremljenja prodiru već i među više oficire, što pokazuje slučaj Dominikanske Republike.

Sulejman Redžepagić u svojoj studiji raspravlja o aktualnim ekonomskim i društveno-političkim pitanjima zemalja Latinske Amerike s posebnim osvrtom na položaj i perspektive komunističkih i radničkih partija i na djelovanje i razvoj radničkog pokreta. Redžepagić je dobar poznavalac prilika o kojima govori. Njegova studija predstavlja vrijedan prilog proučavanju radničkog pokreta u zemljama Latinske Amerike.

2. Stojan Gligorić: **Problemi arapskog jedinstva.**

Gligorić u svojoj raspravi najprije otkriva društveno-historijske korijene ideje o arapskom jedinstvu, zatim prikazuje konkretne pokušaje realizacije ove ideje. Pisac ukazuje na prirodne i umjetne centre arapskog jedinstva, na ulogu Arapske lige i partije BAAS, na stavove arapskih komunista i na koncepcije i ulogu UAR-a u borbi za ujedinjenje arapskog svijeta. Borba za jedinstvo arapskog svijeta je progresivna u onoj mjeri u kojoj doprinosi jačanju oslobodilačkog pokreta kolonijalnih zemalja Azije i Afrike, ukoliko doprinosi ekonomskoj i političkoj samostalnosti i razvoju ovih zemalja i ukoliko utječe na orijentaciju ovih zemalja socijalizmu i miroljubivoj koegzistenciji.

3. Puniša Perović: **Problemi suradnje u međunarodnom radničkom pokretu**

Napredan radnički pokret i socijalizam vodi danas odlučnu bitku protiv kapitalizma i protiv svih oblika porobljavanja, eksploatacije i otuđivanja čovjeka. U toj bici najznačajniju ulogu će odigrati ravnopravna suradnja i jedinstvena akcija svjetskog radničkog pokreta. Za takvu suradnju i akciju zalaže se SKJ.

Perović u svojoj zanimljivoj raspravi daje historijsku i sociološku analizu uzroka koji su uvjetovali dosadašnje sukobe u radničkom pokretu i obrazlaže razloge zbog kojih napredni radnički i socijalistički pokret mora surađivati na ravnopravnoj osnovi i imati jedinstveni cilj potpunog oslobođenja i humanizacije čovječanstva.

4. Ljubomir Radovanović: **Odumiranje blokovske politike**

Zaoštavanje blokovske politike vodi današnje čovječanstvo na rub atomskog pakla i uništenja, a odumiranje i prevladavanje ove politike vodi čovječanstvo u trajni mir i blagostanje. Stoga je glavni zadatak naprednog čovječanstva da se svim raspoloživim silama bori za odumiranje blokovske politike i učvršćenje trajnog mira i bratske suradnje među narodima. Jugoslavija danas spada među najaktivnije pobornike mira i miroljubive koegzistencije.

Radovanović u svojoj stručno pisanoj publikaciji, objašnjava ekonomske i društvene uzroke pojave i razvoja blokovske politike i navodi razloge zbog kojih blokovska politika postepeno odumire.

5. Putnik Dajić: **Novije sovjetske koncepcije o političkom sistemu**

U suvremenom društvu Sovjetski Savez vršio je i vrši jedan od najjačih utjecaja na razvitak međunarodnog radničkog pokreta i socijalizma. U kojoj će mjeri Sovjetski Savez u današnje vrijeme pozitivno i progresivno utjecati

na razvitak svjetskog radničkog pokreta i socijalizma, to prvenstveno zavisi o karakteru ekonomskog i društveno-političkog razvoja ove prve zemlje socijalizma.

Dajić u svojoj studiji raspravlja o tome kako današnji sovjetski teoretičari gledaju na sadašnji i budući razvitak sovjetske države i sovjetskog društva.

6. Brana Marković: **Britanski radnički pokret**

Britanski radnički pokret već duže vrijeme predstavljaju uglavnom laburisti, tredjunioni i komunisti. Laburisti, sindikati i komunisti u Engleskoj djeluju više kao zasebne vodeće grupacije u britanskom radničkom pokretu. Ove grupacije nemaju jedinstveni plan akcije. Laburisti se u svojoj unutrašnjoj i vanjskoj politici ne razlikuju mnogo od Konzervativne buržoaske partije. Komunisti u Engleskoj imaju slab utjecaj, a tredjunioni se prvenstveno bore za ekonomske a ne za političke ciljeve radnika.

Marković u svom radu veoma stručno raspravlja o današnjoj situaciji u britanskom radničkom pokretu.

7. Dr Rudi Supek: **Automatizacija i radnička klasa**

Nakon manufakturne i mašinske proizvodnje, automatizacija predstavlja novu revoluciju u proizvodnji. Moderno društvo — i kapitalističko i socijalističko — ubrzanim tempom prelazi sa mašinske na automatsku proizvodnju. Ova činjenica izaziva mnoštvo problema u suvremenom društvu. Jedan od osnovnih problema, koji se javlja u vezi s prelazom na automatsku proizvodnju, jeste pojava viška radne snage i nezaposlenosti. Drugi problem, koji je uvjetovan automatizacijom jeste osjetno skraćenje radnog i povećanje slobodnog vremena. Postavlja se pitanje kako organizirati slobodno vrijeme i kako ga ispuniti humanističkim sadržajem.

Neki sociolozi misle da se automatizacijom proizvodnje radikalno dokida podjela umnog i fizičkog rada. U automatskoj proizvodnji radnici nisu »sastavni dijelovi i privjesci mašina«, nego i upravljači automata.

Kontroliranje i upravljanje automatskom proizvodnjom zahtijeva visoka tehnička znanja. Bez potpune automatizacije proizvodnje nema istinski besklasnog društva, jer se tek ovakvom proizvodnjom prevladava podjela rada i ostvaruje dovoljno slobodnog vremena za svestrano obrazovanje i kultiviranje proizvođača.

Francuski sociolog Serge Mallet tvrdi da automatizacija proizvodnje uvjetuje kvalitativno nove odnose u proizvodnji. U mašinskoj (serijskoj) proizvodnji odnosi između podređenih i nadređenih su u biti vojnički, slični odnosima između vojnika i podoficira. U mašinskoj proizvodnji odnosi između nadređenih i podređenih zasnivaju se na međusobnom poštivanju i pomaganju i slični su odnosima avionske posade.

Supek u svojoj naučnoj raspravi vrlo znalački razvija marksističko shvaćanje o temeljnim protivječnostima modernog društva koje su uvjetovane mašinskom i automatskom proizvodnjom.

8. Marijan Barišić: **Zapadne zemlje — socijalistička Jugoslavija**

Pitanja odnosa između Jugoslavije i zapadnih kapitalističkih zemalja može se promatrati iz ekonomskog, političkog i kulturnog aspekta. Jugoslavija kao nesvrstana socijalistička zemlja nastoji da razvije što tješnju suradnju sa svim kapitalističkim zemljama, ali na ravnopravnoj osnovi.

Jugoslavija je uspjela razviti dobre odnose ekonomske i kulturne suradnje sa mnogim zapadnim državama, npr. s Italijom i nordijskim zemljama. Politički odnosi suradnje sa kapitalističkim državama mogući su samo na liniji zajedničke borbe za mir i za aktivnu koegzistenciju. S nekim zapadnim zemljama, npr. sa Saveznom Republikom Njemačkom i sa Španijom, Jugoslavija nije uspjela razviti odnose suradnje, ali tome je kriva reakcionarna i ratnohuškačka politika tih zemalja.

Barišić u svojoj raspravi objašnjava historijske, ekonomske i društveno-političke uzroke koji su uvjetovali sadašnje odnose Jugoslavije i zapadnih zemalja.

9. Dr Anton Kolendić: Neokolonijalizam

Pitanje neokolonijalizma danas je aktuelno naročito za one zemlje koje se bore za nacionalno oslobođenje i samostalnost. To su u prvom redu azijsko-afričke zemlje. Neokolonijalizam se nastoji održati i razviti ili putem vojničke premoći ili putem kapitala. Vodeću ulogu u borbi protiv suvremenog neokolonijalizma imaju svakako nesvrstane zemlje, naročito socijalistička Jugoslavija.

Dr Kolendić, eminentni stručnjak za problem koji obrađuje, u ovoj publikaciji raspravlja o društveno-materijalnim osnovama neokolonijalizma, njegovom razvoju i odlikama, o produbljavanju jaza između razvijenih država i zemalja u razvoju, o značaju pomoći zemljama u razvoju, o politici koegzistencije i antikolonijalnih borbi, te o politici i praksi socijalističke Jugoslavije.